

UCHWAŁA NR XXX/172/2021
RADY POWIATU W ŚRODZIE ŚLĄSKIEJ

z dnia 9 lutego 2021 r.

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na lata 2021 - 2026”

Na podstawie art. 12 pkt 4, w związku z art. 4 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 6 ust 3 pkt 1 i 2, art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.) Rada Powiatu w Środzie Śląskiej uchwala, co następuje:

§ 1. Realizując zadania własne powiatu oraz zadania z zakresu administracji rządowej określone w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przyjmuje się „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy na lata 2021 – 2026” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Koordynację działań jednostek realizujących program, o którym mowa w § 1, powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej.

§ 3. Wykonanie uchwały zleca się Zarządowi Powiatu w Środzie Śląskiej.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Artur Bogucki

Załącznik do Uchwały Nr XXX/172/2021
Rady Powiatu w Środzie Śląskiej
z dnia 9 lutego 2021 r.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy na lata 2021-2026

Powiat Średzki 2021

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**
ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska
tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

SPIS TREŚCI

CZEŚĆ I

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinach na terenie Powiatu Średzkiego str. 5

CZEŚĆ II

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021-2026 str. 33

CZEŚĆ III

Program profilaktyczny mający na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021 – 2026 str. 41

CZEŚĆ IV

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021-2026 str. 51

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**
ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska
tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

CZEŚĆ I

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Średzkiego

SPIS TREŚCI

1. Definicje przemocy oraz specyfikacja zjawiska	str. 7
2. Zespół Interdyscyplinarny	str. 8
2.1 Osoby zgłaszające się do ośrodków pomocy społecznej z problemem przemocy	str. 12
2.2 Najczęstszy rodzaj zgłaszanych spraw w Ośrodkach Pomocy Społecznej	str. 15
3. Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej w oparciu o ustawę z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej	str. 19
3.1 Zadania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej	str. 19
3.2 Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Średzkim	str. 20
3.3 Interwencja kryzysowa, poradnictwo specjalistyczne, udzielona pomoc psychologiczna	str. 22
3.4 Działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie	str. 31
4. Spis tabel	str. 31

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**
ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska
tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

1. Definicje przemocy oraz specyfikacja zjawiska.

Przemoc określona jest w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 pkt. 2 „*przemoc w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

- jest intencjonalna – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy,
- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku),
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

Przemoc nie jest jednorazowym zjawiskiem. Występuje jako zdarzenie o kilku lub kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- ✓ fazy narastającego napięcia;
- ✓ fazy ostrej przemocy;
- ✓ fazy miodowego miesiąca.

Ta ostatnia faza sprawia, iż osoby dotknięte przemocą wycofują zawiadomienie o przestępstwie, ponieważ sprawca krótkotrwale zmienia swoją postawę i zachowanie. Najczęściej „cichymi” ofiarami przemocy są kobiety. To one, często z uwagi na lęk, poczucie niskiej wartości, odrzucenie, samotność, wstyd, przez długi czas ukrywają stosowanie wobec nich przemocy. Może wynikać to również z nieprawidłowo wyuczonych z domu rodzinnego wzorców, co wiąże się z dziedziczeniem nieprawidłowych zachowań i postaw.

Przemoc w rodzinie jest problemem niedeterminowanym kontekstem regionalnym, społecznym, materialnym – dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania i statusu społecznego. Jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Konsekwencje przemocy są bliskie i odległe, wśród nich można wymienić:

- a) zaburzenia zachowania i adaptacyjne;
- b) zaburzenia psychiczne w tym zaburzenia osobowości;
- c) zaburzenia psychosomatyczne;
- d) urazy;
- e) śmierć na skutek odniesionych urazów;
- f) zaburzenia organiczne mózgu;
- g) samobójstwa;
- h) problemy z nauką;
- i) uzależnienia.

Destrukcyjna siła zjawiska przemocy niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa oraz możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny.

Stosowanie przemocy domowej ma swoje konsekwencje i odzwierciedlenie w społeczeństwie i kontaktach międzyludzkich. Z tego względu istotne jest dążenie do zbudowania interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy.

2. Zespół Interdyscyplinarny

Zespół Interdyscyplinarny to jedna z form pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, powołana do życia nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 1 sierpnia 2010 r.

Zespół Interdyscyplinarny, to grupa specjalistów podejmująca się współpracy w celu udzielenia pomocy całej rodzinie. Działania Zespołu są skierowane do rodzin w kryzysie,

niewydolnych wychowawczo, których celem jest rozwiązanie konkretnego problemu w rodzinie. Jednocześnie Zespół dąży do przeciwdziałania następstwom zaistnienia problemu.

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zintegrowane oddziaływanie na rodzinę i budowanie dla niej sieci wsparcia oraz wspomaganie dzieci poprzez wyposażanie rodziców w umiejętności związane z prawidłowym pełnieniem roli rodzica i członka rodziny.

Głównym celem Zespołu jest zintegrowanie działań instytucji lokalnych oraz zwiększenie efektywności podejmowanych działań interwencyjnych i pomocowych w momencie zaistniałego problemu.

Zespół Interdyscyplinarny ma możliwość tworzenia grup roboczych. W skład grupy roboczej wchodzi pracownik socjalny, dzielnicowy, jeżeli w rodzinie są dzieci w wieku szkolnym - pedagog szkolny, jeśli dziecko jest w przedszkolu - wychowawca przedszkolny, a także psycholog lub terapeuta pracujący z osobami doświadczającymi przemocy lub stosującymi przemoc, jeśli zachodzi potrzeba – pracownik ochrony zdrowia, kurator sądowy, asystent rodziny lub inny specjalista. Przedstawiciele grupy roboczej spotykają się zarówno z osobami doświadczającymi przemocy jak i stosującymi przemoc i we współpracy z rodziną pracują nad zaplanowaniem i realizacją stosownej pomocy oraz jej monitoringiem.

Na terenie Powiatu Średzkiego swoją działalność prowadzi pięć Zespołów Interdyscyplinarnych, które działają przy każdym z ośrodków pomocy społecznej na terenie Powiatu Średzkiego tj.

1. Zespół Interdyscyplinarny w Kostomłotach,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Miękini,
3. Zespół Interdyscyplinarny w Środzie Śląskiej,
4. Zespół Interdyscyplinarny w Malczycach,
5. Zespół Interdyscyplinarny w Udaninie.

Posiedzenia zespołów winny odbywać się nie rzadziej niż jeden raz na trzy miesiące. Częstsze spotkania zespołów są warunkowane rosnącymi potrzebami, które wynikają z szerzącego się zjawiska przemocy i wprowadzenia obowiązkowych działań zapobiegawczych.

Poniższe zestawienie wskazuje na częstotliwość spotkań poszczególnych Zespołów Interdyscyplinarnych w okresie od dnia 01.01.2018 r. do 30.09.2020 r.

Tabela 1. Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2018-2020

Nazwa ośrodka pomocy społecznej	2018	2019	2020
<i>GOPS Środa Śląska</i>	4	4	3
<i>GOPS Miękinia</i>	4	4	3
<i>GOPS Malczyce</i>	4	4	4
<i>GOPS Udantin</i>	10	4	7
<i>GOPS Kostomłoty</i>	4	4	4
ŁĄCZNIE	26	20	21

Na podstawie analizy danych zawartych w Tabeli 1 należy stwierdzić, iż najwięcej spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego odbyło się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Udanie w 2018 roku, w liczbie 10 spotkań. Ponadto należy stwierdzić w oparciu o posiadane dane, że standardem jest spotkanie się co najmniej 4 razy w roku, średnio raz na kwartał.

Poza tym, w ramach działalności Zespołów Interdyscyplinarnych są tworzone grupy robocze. Zadaniem grup roboczych jest podejmowanie działań obejmujących swoim zakresem doraźną pomoc osobie doznającej przemocy i długoterminowe działania pozwalające jej na zmianę funkcjonowania i poprawy sytuacji, odejście z destrukcyjnego środowiska. Są to działania dostosowane do indywidualnych potrzeb ofiar przemocy i skupiające się na poszukiwaniu najlepszych dla niej rozwiązań.

Poniższa Tabela 2 wskazuje na częstotliwość powoływania grup roboczych na terenie Powiatu Średzkiego.

Tabela 2. Liczba powołanych grup roboczych powołanych w latach 2018-2020

Nazwa ośrodka pomocy społecznej	2018	2019	2020
<i>GOPS Środa Śląska</i>	118	148	106
<i>GOPS Miękinia</i>	24	40	26
<i>GOPS Malczyce</i>	63	43	33
<i>GOPS Udanin</i>	6	3	7
<i>GOPS Kostomłoty</i>	8	13	16
ŁĄCZNIE	219	247	188

Analizując dane zwarte w Tabeli 2 należy wskazać, iż w rozpatrywanym okresie, w roku 2019 we wszystkich Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Średzkiego, nastąpił wzrost częstotliwości powoływania grup roboczych. Najwięcej spotkań w liczbie 148 odbyło się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Środzie Śląskiej w 2018 roku, a najmniej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Udaninie w liczbie 3.

Biorąc pod uwagę całość danych, należy zauważyć, że liczba spotkań jest zmienna, ale utrzymuje się wobec poszczególnych Ośrodków Pomocy Społecznej w zbliżonych liczbach. Jednocześnie nie można jednoznacznie zauważyć wzrostu lub spadku liczby powoływanych grup roboczych.

Tabela 3. Liczba rodzin objętych działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2018-2020

Nazwa ośrodka pomocy społecznej	2018	2019	2020
<i>GOPS Środa Śląska</i>	-	-	-
<i>GOPS Miękinia</i>	29	47	40
<i>GOPS Malczyce</i>	18	12	13

<i>GOPS Udanin</i>	6	3	7
<i>GOPS Kostomłoty</i>	0	0	0
ŁĄCZNIE	53	62	60

Interpretacja danych zawartych w powyższej Tabeli 3 potwierdza zauważoną przy analizie danych z Tabeli 2, tendencję wzrostową w roku 2019 w przypadku dwóch na cztery Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Średzkiego, wobec których można zauważyć zwiększoną liczbę rodzin objętych działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.

Analizując całość danych zawartych w tabeli powyżej, zauważyć można porównywalną liczbę rodzin objętych pomocą Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej w Powiecie w poszczególnych latach, co oznacza niezmienną liczbę rodzin, które doświadczyły przemocy w powyższych latach.

2.1 Osoby zgłaszające się do Ośrodków Pomocy Społecznej z problemem przemocy

Kwestia przemocy w rodzinie od wielu lat uważana jest za istotny problem społeczny. Najczęściej ofiarami przemocy są kobiety i dzieci, czy też osoby starsze lub niepełnosprawne. Niestety bardzo dużym problemem jest to, że ludzie niechętnie przyznają się do przemocy, która jest wewnątrz ich rodziny czy to ze względu na poczucie wstydu czy też strach przed sprawcą. Zmiany prawne przyczyniły się do coraz częstszego ujawniania występowania tego zjawiska oraz umożliwiły szybsze reagowanie na nie. Wbrew powszechnym przekonaniom i stereotypom zjawisko przemocy występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy też sytuacji materialnej. Nie dotyczy tylko i wyłącznie rodzin z problemami czy nieumiejętnościami radzenia sobie w społeczeństwie. Sama przemoc jest niczym innym jak demonstracją siły i chęci przejęcia kontroli nad drugą osobą. Powoduje ona u ofiar niską samoocенę, poczucie bezsilności i bezradności, ciągły niepokój, depresję oraz choroby związane ze stresem. Doznawanie lub bycie świadkiem przemocy przez dzieci prowadzi do nieodwracalnych skutków, które mogą objawić się dopiero w życiu dorosłym. Praca z ofiarami przemocy jest bardzo trudna oraz czasochłonna, wymagająca zaangażowania wielu instytucji i specjalistów. Rodzina jest miejscem, w którym kształtuje się osobowość,

system wartości i styl życia człowieka. Bardzo ważne są prawidłowe relacje wewnątrz rodziny, ochrona dóbr osobistych, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i odpowiednich warunków do rozwoju i życia. Aby rodzina funkcjonowała prawidłowo państwo ma za zadanie dbać o swoich obywateli, stwarzając im dogodne warunki życia. W sytuacji kryzysowej niezbędne jest objęcie pomocą i wsparciem ofiar przemocy, a także podjęcie stanowczych działań wobec sprawców, by przemoc nie powtarzała się. Istnieje zatem bardzo widoczna potrzeba edukacji nie tylko ofiar ale i sprawców przemocy. Dlatego do zjawiska trzeba podejść kompleksowo i interweniować z każdej strony.

Tabela 4. Liczba osób doznających przemocy, które zgłosiły się do ośrodków pomocy społecznej w latach 2018-2020.

Nazwa ośrodka pomocy społecznej	2018	2019	2020
GOPS Środa Śląska	55	50	92
<i>kobiety</i>	40	36	60
<i>mężczyźni</i>	5	6	9
<i>dzieci</i>	6	4	7
<i>osoby starsze</i>	4	3	14
<i>osoby niepełnosprawne</i>	-	1	2
GOPS Miękinia	41	62	46
<i>kobiety</i>	27	44	35
<i>mężczyźni</i>	6	3	3
<i>dzieci</i>	4	9	5
<i>osoby starsze</i>	3	4	1
<i>osoby niepełnosprawne</i>	1	2	2
GOPS Malczyce	21	15	18
<i>kobiety</i>	14	11	13
<i>mężczyźni</i>	0	1	0

<i>dzieci</i>	1	0	2
<i>osoby starsze</i>	3	2	2
<i>osoby niepełnosprawne</i>	3	1	1
GOPS Udanin	13	10	12
<i>kobiety</i>	7	4	4
<i>mężczyźni</i>	6	5	2
<i>dzieci</i>	-	1	6
<i>osoby starsze</i>	-	-	-
<i>osoby niepełnosprawne</i>	-	-	-
GOPS Kostomłoty	33	21	24
<i>kobiety</i>	16	11	17
<i>mężczyźni</i>	9	2	4
<i>dzieci</i>	5	2	1
<i>osoby starsze</i>	3	6	2
<i>osoby niepełnosprawne</i>	-	-	-
ŁĄCZNIE	163	158	192

Statystycznie większość ofiar przemocy w rodzinie stanowią kobiety, a w dalszej kolejności kategorie osób, których płeć nie jest uwzględniona: małoletni, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami. Bardzo często ofiarami przemocy w rodzinie są też dzieci – świadkowie. Niestety uzyskane dane z Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej w omawianym okresie wskazują i potwierdzają, iż przemocy głównie doznają kobiety. Liczba ta jest wielokrotnie wyższa niż liczba mężczyzn doznających przemocy. Analizując te dane, można wnioskować, iż w większości zgłaszanych przypadków, osobami stosującymi przemoc wobec innych członków rodziny są mężczyźni.

Liczba osób doznających przemocy, które zgłosiły się do ośrodków pomocy społecznej w latach 2018-2020 jest wysoka. Jeszcze bardziej niepokojący jest fakt, iż łączna liczba osób doznających przemocy, które zgłosiły się do Ośrodków Pomocy Społecznej wykazuje tendencję wzrostową.

Wśród osób doznających przemocy niestety pojawiły się także takie grupy jak dzieci, osoby starsze oraz niepełnosprawni. Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych. Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Przemoc w rodzinie jest jednym z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodzin rozumianych jako instytucja, podlegająca ochronie i opiece państwa, jak i dla ich poszczególnych członków.

2.2 Najczęstszy rodzaj zgłaszanych spraw w Ośrodkach Pomocy Społecznej

W oparciu o dostępne źródła można wyróżnić następujące rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna, którą są wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień;
- przemoc psychiczna to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych;
- przemoc seksualna polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy;
- przemoc ekonomiczna to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy;
- zaniedbanie polega na niezaspokajaniu potrzeb emocjonalnych i fizycznych, najczęściej osób dorosłych wobec dzieci; niejednokrotnie wyraża się ona w odrzuceniu emocjonalnym dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem lub problemami.

W oparciu o dane z Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej w Powiecie Średzkim, przeprowadzono analizę form i rodzajów przemocy stosowanej przez sprawców wobec ofiar w latach 2018 – 2020. Jednoznacznie należy stwierdzić, że najczęściej występującą formą przemocy jest przemoc fizyczna i psychiczna.

Częstotliwość zjawiska przemocy oddaje częstotliwość wszczynania procedury Niebieskich Kart w Gminnych Ośrodkach Pomocy. Rozpatrując problematykę zjawiska przemocy w rodzinie warto dokonać analizy liczby założonych kart i wszczętych postępowań. Poniższa Tabela 5 przedstawia istotę problemu.

Tabela 5. Liczbowe zestawienie ilości Niebieskich Kart założonych w poszczególnych Ośrodkach Pomocy Społecznej

Nazwa ośrodka pomocy społecznej	2018	2019	2020
<i>GOPS Środa Śląska</i>	34	71	42
<i>GOPS Miękinia</i>	26	50	36
<i>GOPS Malczyce</i>	18	12	13
<i>GOPS Udanin</i>	6	4	7
<i>GOPS Kostomłoty</i>	30	22	26
ŁĄCZNIE	114	159	124

Problematyka przemocy jest trudna, a praca z ofiarami i sprawcami przemocy jest długoterminowa, więc wymaga szczególnej analizy. Jednocześnie wymaga poświęcenia i nakładu sił zarówno funkcjonariuszy policji, pracowników ośrodków pomocy społecznej oraz innych podmiotów udzielających wsparcia w razie potrzeby osobom dotkniętym przemocą.

W analizowanym okresie celem uwidocznienia skali i zjawiska przemocy, podjęto próbę przeanalizowania zestawienia liczbowego dotyczącego korzystania osób z punktów wsparcia i poradnictwa specjalistycznego dla osób dotkniętych przemocą w Ośrodkach Pomocy Społecznej.

Tabela 6. Zestawienie liczbowe dotyczące osób dotkniętych przemocą korzystających z poradnictwa specjalistycznego dla osób dotkniętych przemocą

Nazwa ośrodka pomocy społecznej	2018	2019	2020
GOPS Środa Śląska	53	113	40
wsparcie psychologiczne	53	113	40
wsparcie prawne	-	-	-
wsparcie w postaci ośrodka interwencji kryzysowej	-	-	-
GOPS Miękinia	34	16	15
wsparcie psychologiczne	32	16	10
wsparcie prawne	2	-	5
wsparcie w postaci ośrodka interwencji kryzysowej	-	-	-
GOPS Malczyce	15	15	9
wsparcie psychologiczne	7	9	3
wsparcie prawne	8	6	6
wsparcie w postaci ośrodka interwencji kryzysowej	-	-	-
GOPS Udanin	5	5	1
wsparcie psychologiczne	4	4	-
wsparcie prawne	1	1	1
wsparcie w postaci	-	-	-

<i>ośrodka interwencji kryzysowej</i>			
<i>GOPS Kostomłoty</i>	6	11	6
<i>wsparcie psychologiczne</i>	6	6	4
<i>wsparcie prawne</i>	-	-	1
<i>wsparcie w postaci ośrodka interwencji kryzysowej</i>	-	5	1
ŁĄCZNIE	113	160	71

Analizując dane zawarte w powyższym zestawieniu, należy wskazać na duże zainteresowanie szukaniem pomocy instytucjonalnej, na co mają wpływ działania zwiększające świadomość społeczną, kampanie przeciwdziałania występowaniu zjawiska przemocy, informacje w lokalnej prasie lub mediach. Powyższe dane potwierdzają zasadność świadczenia wsparcia w ramach specjalistycznego poradnictwa. Jednocześnie należy podkreślić, iż pomoc specjalistyczna dotyczy głównie wsparcia psychologicznego i prawnego.

Analizując dane dotyczące działań profilaktycznych prowadzonych przez Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Średzkiego, należy podkreślić, iż na przełomie lat 2018-2020 Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w ramach działań prewencyjnych i profilaktyki:

- prowadziły kolportaż ulotek, plakatów i poradników,
- zamieszczały artykuły i informacje na stronach internetowych,
- udostępniały na swoich stronach internetowych dla osób pokrzywdzonych druki, plakaty, informacje,
- współpracowały z członkami zespołów interdyscyplinarnych celem prowadzenia monitoringu na rzecz osób poszkodowanych,
- zespoły interdyscyplinarne kierowały osoby do programu korekcyjno-edukacyjnego.

3. Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej w oparciu o ustawę z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

3.1 Zadania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. W Powiecie Średzkim podstawowe zadania z zakresu pomocy społecznej i polityki prorodzinnej, rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz wynikające z potrzeb środowiska lokalnego realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej.

Zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej do zadań Powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka — po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 4) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- 5) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mających trudności w integracji ze środowiskiem;

- 6) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 7) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 8) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 9) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 10) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 11) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 12) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 13) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 14) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej;
- 15) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Szczegółowa charakterystyka realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej zadań w ramach pomocy społecznej, w oparciu o ten program, zostanie przedstawiona odnośnie niżej wymienionych aspektów tematycznie. Natomiast szczegółowo zostanie przeanalizowana w wymaganym zakresie.

3.2 Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Średzkim

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które oparte na opracowaniu wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania

lokalnego (powiatowego), w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym a także doprowadzić do integracji społecznej.

Powiatowa strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem szczegółowym. Zawierając bowiem założenia polityki społecznej uwzględniające kompetencje samorządu powiatowego, bierze pod uwagę przesłanki wynikające z sytuacji panującej na szczeblu gminnym. Dlatego też dokument przygotowany dla Powiatu, sygnalizuje problemy społeczne występujące w gminach wchodzących w jego skład, wskazując rozwiązania o charakterze systemowym pozostające poza kompetencjami samorządu gminnego.

Opracowana na lata 2014 – 2020 strategia zawiera cele i zadania do realizacji:

1. **Cel strategiczny 1 - Wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży** w ramach, którego podejmowane są następujące cele operacyjne:
  - pomoc rodzinom w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz dzieciom pozbawionym opieki,
  - wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, w tym dotkniętych niepełnosprawnością,
  - pomoc wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo - wychowawcze,
  - przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

2. **Cel strategiczny 2 - Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**, w ramach, którego podejmowane są następujące cele operacyjne realizowane w szczególności przez Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Śląskiej:
  - wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy

- pomoc ubogim, zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.
3. Cel strategiczny 3 - **Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym**, w ramach, którego podejmowane są następujące cele operacyjne:
- Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki
  - Ograniczanie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
4. Cel strategiczny 4 - **Podniesienie bezpieczeństwa w Powiecie**, w ramach którego podejmowane są następujące cele operacyjne:
- Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
  - Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
5. Cel strategiczny 5 - **Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej**, w ramach którego podejmowane są następujące cele operacyjne:
- Rozwój kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
  - Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.
  - Rozwój ekonomii społecznej.

3.3 Interwencja kryzysowa, poradnictwo specjalistyczne, udzielona pomoc psychologiczna

Działania z zakresu pomocy społecznej z mocy ustawy wykonują organy administracji rządowej i samorządowej. Współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna ingeruje wtedy, gdy osoba lub rodzina nie jest w stanie własnymi siłami przezwyciężyć swoich trudnych sytuacji życiowych. Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zakłada się, że pomoc społeczna

powinna w miarę możliwości doprowadzać do życiowego uaktywnienia osoby korzystającej ze świadczeń, a także jej integracji ze środowiskiem społecznym.

W oparciu o Uchwałę nr 317/2018 Zarządu Powiatu w Środzie Śląskiej z dnia 12 października 2018 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej, w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej wyodrębniono Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

Zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Środzie Śląskiej prowadzi *interwencję kryzysową*, która stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej;

Najważniejszym zadaniem interwencji kryzysowej jest skuteczne pomaganie ludziom znajdującym się okresowo w trudnych sytuacjach życiowych, zagrażających ich codziennej egzystencji. Pracownicy poprzez interwencję, właściwą diagnozę wstępną, a później konsekwentnie ustalone wspólnie z klientem środki zaradcze, starają się zmniejszyć następstwa urazowych zdarzeń i powstrzymać przemoc.

Interwencją zostają objęte rodziny, w których występują następujące problemy:

- przemoc domowa,
- nadużywanie lub uzależnienie od środków psychoaktywnych,
- bezradność osób dorosłych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych ,
- zaburzenia rozwojowe, emocjonalne, adaptacyjne przejawiane przez dzieci i młodzież,
- choroba psychiczna jednego z członków rodziny,
- inne kryzysy, u źródeł których tkwią: choroba somatyczna w rodzinie.

W roku 2018 w kręgu zainteresowania tutejszego Centrum do udzielenia pomocy w ramach wsparcia interwencyjnego znalazło się jedenaście rodzin, w tym:

- sześć spraw dotyczyło zgłoszeń dokonanych przez Komendę Powiatowa Policji w Środzie Śląskiej odnośnie prób samobójczych, w tym jedna z osób skorzystała z oferowanej przez

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej, pomocy w postaci konsultacji psychologicznych,

- dwie rodziny borykały się z problemami związanymi z przewlekłymi chorobami min. nowotworową, zakończoną śmiercią,
- pozostałe przypadki dotyczyły niezaradności życiowej wobec zapewniania dzieciom pozostającym na wychowaniu właściwej opieki ze strony rodzica.

Wsparciem w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej w roku 2019 objęto pięć rodzin w tym:

- matka z dwójką dzieci w wieku szkolnym doznającą przemocy fizycznej i psychicznej ze strony męża i ojca dzieci, w tym także wobec dzieci,
- matka z dzieckiem w wieku szkolnym doznająca przemocy fizycznej i psychicznej ze strony męża, w tym także wobec dziecka,
- matka z dzieckiem w wieku przedszkolnym doznająca przemocy seksualnej i psychicznej ze strony męża,
- osoby pozostające w związku konkubenckim posiadające na wychowaniu dwoje dzieci (w wieku przedszkolnym oraz noworodka), stosujący przemoc psychiczną wobec siebie,
- matka z dzieckiem w wieku przedszkolnym doznająca przemocy fizycznej i psychicznej ze strony konkubenta.

Natomiast w roku 2020 osoby ubiegające się o pomoc w ramach interwencji kryzysowej, zostały objęte poradnictwem specjalistycznym, przy jednoczesnym podkreśleniu posiadania możliwości skorzystania z zaplecza wsparcia w postaci posiadanych zawartych porozumień celem udzielania specjalistycznej pomocy, w tym także w ramach schronienia.

Warto nadmienić, iż podstawowy warunek interwencji kryzysowej jakim jest zapewnienie bezpiecznego schronienia np. z powodu przemocy stosowanej przez członka rodziny i braku możliwości przebywania w domu ofiary przemocy, które są niejednokrotnie zmuszone do przebywania pod jednym dachem ze sprawcą przemocy, było realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej wobec dwóch rodzin tj. łącznie dla czterech osób.

Jednocześnie ważne jest podejmowanie aspektu psychologicznego poczucia bezpieczeństwa

ofiar przemocy, co było realizowane przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej.

Przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej w dalszym ciągu funkcjonuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej, w ramach, którego można otrzymać pomoc socjalną oraz psychologiczną, a także osoby są kierowane do punktu nieodpłatnej pomocy prawnej. Z dniem 01.01.2020 r. ze względu na aktualnie obowiązujące przepisy, na terenie Powiatu Średzkiego przestało funkcjonować wyznaczone przy Ośrodku Interwencji Kryzysowej miejsce noclegowe. Celem zapewnienia mieszkańcom Powiatu Średzkiego, wymagającym pomocy w zakresie specjalistycznej usługi między innymi psychologiczno-terapeutycznej oraz w zależności od potrzeb – poradnictwa prawnego i socjalnego zapewnienia im schronienia, Powiatowe Centrum Pomocy rodzinie w Środzie Śląskiej Centrum zawarło stosowne porozumienia tj.:

- z Powiatem Oławskim, który przyjął wykonanie zadanie pozostawania w gotowości oraz zapewnienia mieszkańcom z terenu Powiatu Średzkiego będących w stanie kryzysu:

- a) pomocy psychologicznej, terapeutycznej, poradnictwa socjalnego i prawnego,
  - b) w sytuacjach uzasadnionych czasowego schronienia do 3 miesięcy,
- w ramach działającego Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Oławie,

- z Powiatem Lubańskim, który przyjął wykonanie zadania polegającego na pozostawaniu w gotowości oraz zapewnieniu mieszkańcom z terenu Powiatu Średzkiego, całodobowego, okresowego pobytu matkom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży, a także ojcom z małoletnimi dziećmi i innym osobom sprawującym opiekę nad dziećmi, pomocy w zakresie specjalistycznych usług między innymi psychologiczno-terapeutycznych oraz w zależności od potrzeb – poradnictwa prawnego i socjalnego,

w ramach działającego Ośrodka Wsparcia – Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

Ponadto do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej należy prowadzenie *specjalistycznego poradnictwa*, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne. Świadczone ono jest osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują

potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód:

- poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów,
- poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i kierowania na terapie,
- poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także kierowanie na terapię rodzinną.

Osoby doświadczające owych problemów, wymagają zastosowania profesjonalnych procedur, skutecznie ich wspierających na drodze do odzyskania równowagi i autonomii. Forma udzielanej pomocy zależy od rodzaju problemu, niemniej jednak w większości zgłaszanych problemów udzielanie pomocy odbywało się zgodnie z najważniejszymi aspektami podstawowej procedury interwencyjnej:

- zapewnienie bezpieczeństwa
- dostarczenie wsparcia
- ocena stanu klienta i rozmiaru kryzysu
- określenie kryzysowego problemu
- przegląd i analiza możliwości rozwiązania problemu
- sformułowanie planów rozwiązania kryzysu
- uzyskanie zobowiązania klienta do realizacji owych planów.

W konsekwencji tak zastosowanych kroków część osób potrafiła odzyskać stabilność oraz autonomię w funkcjonowaniu, ale były też osoby, które wymagały dalszej opieki specjalistycznej. W związku z tym, w zależności od stanu i problemu podejmowane są dalsze kroki, w postaci skierowania do odpowiednich instytucji specjalistycznych lub podjęcia indywidualnej pracy. Wobec zgłaszanych problemów dalsza pomoc wygląda następująco:

- przemoc domowa – specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, ośrodki pomocy społecznej oraz indywidualna praca nad problemem,
- uzależnienia i współuzależnienia – poradnia uzależnień, leczenie szpitalne,
- choroba psychiczna – poradnia zdrowia psychicznego a także terapia indywidualna

i szpitale psychiatryczne.

Osoby zainteresowane uzyskiwały pomoc i wsparcie poprzez indywidualne rozmowy oraz informowanie o formach pomocy oferowanych przez instytucję działające na głównie terenie Powiatu Średzkiego oraz całego kraju. W omawianym okresie działalność specjalistyczna polegała na:

- udzielaniu porad i doradztwie indywidualnym (wywiady, rozmowy),
- udzielaniu porad i prowadzeniu rozmów indywidualnych z dziećmi, ich rodzicami i opiekunami,
- kontakcie z wychowawcami i pedagogami szkół, pracownikami ośrodków pomocy społecznej, kuratorami sądowymi,
- pracy socjalnej – porady socjalne, wywiady środowiskowe, prowadzenie dokumentacji interwencji,
- udzielaniu porad przez psychologa - uczestniczyły w nich zarówno osoby dorosłe jak i dzieci. Zgłaszane problemy dotyczyły: myśli samobójczych, przeżywania żałoby, zaburzonych relacji w rodzinie, trudności wychowawczych, przemocy w rodzinie, konfliktów małżeńskich, rozwodu oraz uzależnień.
- udzielaniu porad prawnych,
- osobom zainteresowanym udzielano pomocy w załatwieniu spraw urzędowych, w tym pisaniu pism urzędowych (tj.: wniosek o przywrócenie władzy rodzicielskiej, pozew o alimenty, pozew o rozwód, wniosek o przydział mieszkania),
- ponadto informowano o aktualnie obowiązujących przepisach prawnych w różnych dziedzinach.

W trakcie udzielania pomocy psychologicznej była kontynuowana współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, poradnią uzależnień, zespołem kuratorów sądowych, oddziałami szpitalnymi dla psychicznie chorych oraz pracownikami szkół w powiecie w celu udzielenia wszechstronnej pomocy w problemach zgłaszanych przez wnioskodawców.

Doświadczenia kryzysowe obejmują różne sfery funkcjonowania wewnętrznego i zewnętrznego jednostki, dlatego też interdyscyplinarność oddziaływań interwencyjnych jest

niezmiernie ważna przy udzielaniu wsparcia i pomocy osobom dotkniętym wszelkimi kryzysami. Stąd, współpraca między instytucjami jest koniecznym elementem w pracy społecznej. Niemniej jednak, system komunikacji pomiędzy służbami działającymi na rzecz pomocy rodzinie wciąż nie jest wystarczająco zintegrowany na realizacji wspólnego celu. Ponadto, wszechstronność problemów z jakimi borykają się mieszkańcy powiatu, niejednokrotnie przerasta możliwości pojedynczej jednostki do udzielenia właściwej pomocy psychologicznej. Współpraca z innymi organami oraz możliwość konsultacji ze specjalistami z tej samej dziedziny jest niezbędnym elementem poradnictwa.

Poniżej zestawienie zakresu działań psychologa zatrudnionego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląska realizowane na bieżąco:

- * zapewnienie poradnictwa rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- * udzielanie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej,
- * dokonywanie okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej,
- * przeprowadzanie badań psychologicznych dla opiekunów rodzin zastępczych,
- * przeprowadzanie badań psychologicznych dla opiekunów rodzin zastępczych,
- * prowadzenie konsultacji, poradnictwa z osobami sprawującymi pieczę zastępczą oraz z dziećmi przebywającymi w rodzinach zastępczych,
- * prowadzenie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
- * podejmowanie wszechstronnej współpracy z sądem, szkołami, ośrodkami pomocy społecznej oraz z innymi instytucjami działającymi w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną.

3.4 Działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie

Przemoc jest zjawiskiem niezwykle powszechnym. Można się z nią zetknąć nie tylko w filmach i programach informacyjnych, ale niestety coraz częściej na ulicy, w szkole i we własnym domu. Przemoc w rodzinie jest tym rodzajem przemocy w stosunku do osób

bliskich, której ujawnienie jest wyjątkowo trudne. Przemoc kierowana jest głównie ku osobom zależnym i określona jest jako zespół atakujących, nadzorujących i kontrolujących zachowań o charakterze fizycznym, seksualnym i emocjonalnym, których celem jest zniewolenie ofiary, wyeliminowanie jej suwerenności, podporządkowanie jej myśli i działań, żądaniom i potrzebom sprawcy.

Sprawcy przemocy na ogół starają się znajdować uzasadnienie dla aktów przemocy. Szczególnie dotyczy to negowania osobistej odpowiedzialności za wyrządzone szkody i obciążenia odpowiedzialnością ofiary. Postępowanie sprawców dodatkowo bywa wspierane przez czynniki kulturowe. Przez wieki bowiem przemoc w stosunku do kobiet i dzieci była akceptowana nie tylko obyczajowo ale i prawnie. Niezbędne są więc działania, skierowane zarówno do ofiar jak i sprawców przemocy domowej. Z jednej strony potrzebne są działania wzmacniające skuteczność ochrony ofiar przed sprawcami przemocy. Potrzebne są więc miejsca, w których ofiary otrzymują pomoc bytową i potrzebni są ludzie, którzy dostarczą im wsparcia emocjonalnego, pomogą w zmianie życia i wzmocnieniu siebie, którzy także pomogą rozwiązać problemy natury prawnej. Z drugiej strony ważne są działania powstrzymujące sprawców i prowadzące do zakończenia przemocy w rodzinie. Temu mają służyć programy korekcyjno-edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej posiada opracowywany i podejmuje realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Program ten pełni rolę pomocniczą oraz stanowi część całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzupełnienie form interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec sprawców, które stosowane z rozwagą przyniosą oczekiwane rezultaty.

Najważniejszym celem podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej działań w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie było i jest powstrzymanie stosowania przemocy w rodzinie. Udział w w/w programie pozwoli uczestnikom na:

1. zdobycie szerszej wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
2. zmniejszenie skali zachowań opartych na sile i przemocy,
3. wzrost skuteczności kontrolowania własnych impulsów i zachowań.

Uczestnictwo w programie umożliwia osobom stosującym przemoc w rodzinie, na korektę niepożądanych oraz szkodliwych zachowań i postaw.

W omawianym okresie Program był realizowany we współpracy ze wszystkimi Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej w Powiecie Średzkim tj. GOPS w Miękinii, Środzie Śląskiej, Kostomłotach, Udaninie i Malczycach oraz Sądem Rejonowym w Środzie Śląskiej i Sądem Rejonowym w Jaworze. Odpowiednio zmotywowane osoby zgłaszały się i uczestniczyły w programie w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej w ramach zajęć indywidualnych oraz zajęć grupowych.

Tabela 7. Statystyka programu korekcyjno – edukacyjnego

Rok	2018	2019	2020
<i>liczba osób które przystąpiły do programu</i>	22	22	18
<i>kobiety</i>	2	5	-
<i>mężczyźni</i>	20	17	18
<i>liczba osób zakwalifikowanych do programu</i>	17	21	15
<i>kobiety</i>	1	5	-
<i>mężczyźni</i>	16	16	18
<i>liczba osób, które ukończyły program</i>	17	18	13
<i>liczba osób, które nie ukończyły programu</i>	5	3	2

Program prowadzony jest zgodnie z metodą Podejścia Skoncentrowanego na Rozwiązaniu. Podczas zajęć uczestnicy mają możliwość ćwiczenia nowych konstruktywnych form myślenia i podejmowania działań, które umożliwią mu właściwe relacje z otoczeniem bez stosowania przemocy.

4. Spis tabel

Tabela 1. Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2018-2020

Tabela 2. Liczba powołanych grup roboczych powołanych w latach 2018-2020

Tabela 3. Liczba rodzin objętych działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2018-2020

Tabela 4. Liczba osób doznających przemocy, które zgłosiły się do ośrodków pomocy społecznej w latach 2018-2020.

Tabela 5. Liczbowe zestawienie ilości Niebieskich Kart założonych w poszczególnych Ośrodkach Pomocy Społecznej

Tabela 6. Zestawienie liczbowe dotyczące osób dotkniętych przemocą korzystających z poradnictwa specjalistycznego dla osób dotkniętych przemocą

Tabela 7. Statystyka programu korekcyjno – edukacyjnego

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**
ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska
tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021 - 2026

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	str. 35
2. Założenia programu	str. 36
3. Realizatorzy programu	str. 38
4. Monitoring i ewaluacja programu	str. 39
5. Źródła finansowania programu	str. 39

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**
ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska
tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

1. Wstęp

Zjawisko przemocy jawi nam się, jako problem złożony, będący wynikiem powiązania wielu różnych czynników. Wyróżnić w nim można następujące czynniki o następującym podłożu:

- * biologicznym, które głównie związane są z cechami charakteru, ze szczególnym temperamentem, z występowaniem zaburzeń psychicznych, mikrouszkodzeniami układu nerwowego, ale także ze specyfiką demograficzną, trudnościami adaptacyjnymi człowieka, nadużywaniem substancji psychoaktywnych lub też wcześniejszymi zachowaniami agresywnymi i doświadczaniem przemocy,
- * środowiskowym, które mogą wystąpić, gdy rodzina posiada niski status socjoekonomiczny, a dodatkowo nastąpiła izolacja społeczna rodziny (stres związany z brakiem zatrudnienia, itp.),
- * społecznym, składają się na nie wzorce zachowań i stosunki z najbliższymi, rodziną, przyjaciółmi, partnerami, w szkole, w miejscu pracy, sąsiedztwie,
- * kulturowym, to te, które tworzą klimat do powstania lub powstrzymania przemocy, np. normy kulturowe, społeczne, uwarunkowania historyczne,
- * ekonomicznym, które sprawiają, że problemy materialne rodziny przekładają się na niezadowolenie i frustracje jej członków i są niejednokrotnie ogniskiem zapalnym powtarzających się kłótni, a w konsekwencji przemocy.

Chociaż wiadomo, że przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej, to jednak problemy ekonomiczne, z którymi przez wiele lat boryka się rodzina powodują narastanie napięć i niejednokrotnie w konsekwencji siłowe ich rozładowanie. Przyczyny wpływające na zachowanie człowieka i ryzyko bycia sprawcą lub ofiarą mogą mieć różne podłoże i nasilenie. Należy jednak z całą stanowczością podkreślić, że czynniki owe zwiększają jedynie prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy, a nie bezpośrednio decydują o jej zaistnieniu, ponieważ nie stwierdzono istnienia zależności przyczynowo-skutkowego pomiędzy czynnikami zwiększającymi prawdopodobieństwo powstania przemocy, a wystąpieniem samej przemocy.

2. Założenia programu

Założenia Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021 -2026 są spójne z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i jednocześnie skorelowane z lokalnymi potrzebami i dotychczasowymi działaniami.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oparty jest na zasadzie:

- wzajemnej współpracy i współdziałaniu organów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych powołanych do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy,
- edukacji mieszkańców Powiatu Średzkiego na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- promowania wartości rodzinnych, w tym poszanowania prawa dzieci i młodzieży do życia w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy,
- udzielania rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Średzkim, natomiast celami szczegółowymi są:

1. podniesienie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów zakresie zjawiska przemocy w rodzinie,
2. zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla ofiar przemocy,
3. ograniczenie stosowania przemocy poprzez opracowanie i realizację działań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

1. *Cel szczegółowy - podniesienie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie*, który będzie realizowany poprzez następujące działania:

- a) organizowanie kampanii informacyjnych promujących życie rodzinne bez przemocy oraz prawidłowe zachowania i postawy wewnątrz rodziny,
- b) edukowanie lokalnego społeczeństwa w zakresie zwiększenia świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

W oparciu o powyższe działania, zakładane są następujące rezultaty:

- a) podniesienie świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- b) wzrost liczby prawidłowych postaw i zachowań wobec zjawiska przemocy,
- c) zwiększenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemu przemocy w rodzinie,
- d) ograniczenie społecznej tolerancji na zjawisko przemocy,

W oparciu o poniższe wskaźniki zostanie dokonana ocena realizacji celu:

- 1) liczba wykonanych oraz przekazanych broszur, plakatów oraz ulotek dotyczących występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz informujących o możliwościach uzyskania wsparcia dla ofiar przemocy w Powiecie Średzkim,
- 2) liczba udostępnionych informacji o akcjach ogólnokrajowych informujących o możliwościach uzyskania wsparcia dla ofiar przemocy,
- 3) analiza danych pozyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej w Powiecie Średzkim.

2. Cel szczegółowy - zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla ofiar przemocy, który będzie realizowany poprzez następujące działania:

- a) prowadzenie pracy socjalnej oraz poradnictwa psychologicznego i prawnego dla ofiar przemocy,
- b) posiadanie i finansowanie stosownych porozumień celem zapewnienia mieszkańcom Powiatu Średzkiego, wymagającym pomocy w zakresie specjalistycznej usługi między innymi psychologiczno-terapeutycznej oraz w zależności od potrzeb – poradnictwa prawnego i socjalnego, a także zapewnienia im schronienia

W oparciu o powyższe działania, zakładane są następujące rezultaty:

- 1) swobodny dostęp do informacji dla ofiar przemocy oraz świadków stosowania przemocy,

- 2) szeroki dostęp do nieodpłatnego poradnictwa psychologicznego oraz prawnego dla ofiar przemocy,
- 3) otrzymanie wsparcia w postaci schronienia.

W oparciu o poniższe wskaźniki zostanie dokonana ocena realizacji celu:

- 1) liczba osób korzystających z poradnictwa psychologicznego oraz prawnego,
- 2) liczba osób korzystających ze stosownych porozumień zawartych między powiatami, celem otrzymania specjalistycznych usług między innymi psychologiczno-terapeutycznej oraz w zależności od potrzeb – poradnictwa prawnego i socjalnego oraz zapewnienia schronienia.

3. Cel szczegółowy - ograniczenie stosowania przemocy przez sprawców, który będzie realizowany poprzez następujące działania:

- a) realizowanie programu korekcyjno – edukacyjnego wobec sprawców przemocy,
- b) prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla sprawców przemocy.

W oparciu o powyższe działania, zakładane są następujące rezultaty:

- 1) ograniczenie zjawiska przemocy poprzez zwiększenie umiejętności opanowania własnych emocji przez sprawców przemocy oraz podjęcie przez sprawców pracy nad sobą,
- 2) zwiększenie świadomości zachowań agresywnych u sprawców przemocy.

W oparciu o poniższe wskaźniki zostanie dokonana ocena realizacji celu:

- 1) liczba osób zakwalifikowanych do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym,
- 2) liczba osób stosujących przemoc, które skorzystają z poradnictwa psychologicznego.

3. Realizatorzy programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Średzkim ma charakter długofalowy. Będzie realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej.

Jednocześnie zakładana jest możliwość przystąpienia do współrealizacji przedmiotowego programu każdej instytucji i jednostki, która wyrazi chęć działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Monitoring i ewaluacja programu

Monitoring programu będzie prowadzony corocznie, poprzez sprawdzanie stopnia osiągnięcia celów założonych w programie. Zakłada się możliwość korekty programu w przypadku niewystarczającej skuteczności zrealizowania założonych działań.

Ewaluację programu prowadzić będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej.

5. Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań wynikających z Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2026 będą środki finansowe z budżetu Powiatu Średzkiego oraz środki pozyskiwane z innych źródeł.

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**
ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska
tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

CZEŚĆ III

Program profilaktyczny mający na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021 - 2026.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	str. 43
2. Zagadnienia teoretyczne	str. 44
3. Cel programu	str. 47
4. Realizatorzy programu	str. 49
5. Monitoring i ewaluacja programu	str. 49

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**

ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska

tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

Wstęp

Przemoc domowa wywiera olbrzymi wpływ na wszystkie aspekty funkcjonowania osoby, która jej doświadcza – fizyczny, psychiczny, emocjonalny i społeczny. Narażona jest na ból fizyczny, urazy stanowiące zagrożenie dla zdrowia, ograniczające sprawność funkcjonalną, w skrajnych przypadkach narażające na utratę życia. Doświadcza cierpień psychicznych, poniżania, deprecjonowania poczucia własnej wartości, utraty niezależności i możliwości decydowania o sobie. W codziennym życiu towarzyszą jej ból, lęk, cierpienie, bezsilność, przygnębienie i rozpacz. Przemoc w rodzinie ogranicza również społeczny wymiar funkcjonowania jednostki, odczuwając wstyd, często będąc zmuszona do ograniczenia kontaktów z bliskimi, sąsiadami i znajomymi, ofiara przemocy narażona jest na izolację, niezrozumienie, a często na wtórną wiktymizację, kiedy po ujawnieniu swej sytuacji nie znajduje wsparcia i pomocy w społeczności lokalnej.

W literaturze tematu, wskazuje się na zestaw cech charakteryzujących osoby doświadczające przemocy w rodzinie, którymi są niska samoocena, bierne strategie radzenia sobie ze stresem, silna zależność, lęk, obniżony nastrój, izolacja społeczna, skłonność do obwiniania siebie, często nadużywanie alkoholu i branie narkotyków, dolegliwości psychosomatyczne. Ofiary przeżywają silne poczucie winy związane z przypisywaniem sobie odpowiedzialności za akty przemocy, są przekonane, że to ich działanie spowodowało przemoc. Postrzegają siebie jako osoby, które nie mają żadnej kontroli nad własnym życiem i otoczeniem, często doświadczają też głębokiej i trwałej nieufności wobec innych. Intensywną, powtarzającą się, zagrażającą życiu przemoc powoduje, że ofiary są w stanie analizować tylko aktualną sytuację. Cały wysiłek skupiają na przetrwaniu, a nie na poszukiwaniu długofalowych rozwiązań problemu. Obawiają się, że ujawnienie przemocy może zagrozić ich życiu. Osoby doznające przemocy nie widzą możliwości zmiany istniejącego stanu rzeczy, a jeśli takowe się pojawiają, nisko oceniają szanse ich realizacji.

Natomiast w przypadku dziecka doświadczającego przemocy konsekwencje jej stosowania silnie wpływają na jego aktualną i przyszłą egzystencję, niezależnie od faktu, czy przemoc skierowana jest bezpośrednio wobec dziecka, czy jest ono świadkiem przemocy domowej wobec innych osób. Wśród skutków doraźnych doświadczania przemocy wymienić można: cierpienie i lęk, obniżenie odporności i zaburzenia somatyczne, urazy, trudności

w nauce, zaburzenia zachowania i agresywność. Wśród skutków długotrwałych należy wymienić: choroby psychosomatyczne, zaburzenia emocjonalne i uzależnienia, brak satysfakcji z życia.

Niewątpliwie zadaniem służb społecznych jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnej sytuacji życiowej. Odnosząc powyższe do działań podejmowanych przez instytucje zajmujące się zjawiskiem przemocy widać, że zakres i forma udzielanego wsparcia pierwszorzędnie koncentruje się na zapewnieniu bezpieczeństwa ofiarom przemocy domowej, a więc na niwelowaniu negatywnych skutków tego zjawiska.

Każdy z nas przeżywa trudne sytuacje, z którymi się boryka, w różnoraki sposób. Osoby doświadczające przemocy mogą odczuwać bunt, frustrację lub nienawiść wobec osoby krzywdzącej. Jednocześnie uczucia te mogą powstać wobec każdej innej osoby, która stara się ingerować w sytuację życiową osoby pokrzywdzonej.

Tymczasem, żeby nie doprowadzić do powstania i rozwoju tych niesprzyjających okoliczności oraz aby zapobiec konieczności podejmowania działań interwencyjnych, należy zintensyfikować działania o charakterze profilaktycznym. Działania te mają powstrzymać i ograniczyć tworzenie się zjawisk przemocowych, przez co doprowadzi się do ochrony ofiary przemocy.

Zapobieganie występowaniu oraz ograniczenie skali i skutków zjawiska przemocy wymaga systemowych i planowych działań, a także współpracy wielu podmiotów zaangażowanych w pomoc rodzinie. W związku z tym stworzono niniejszy Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą, którego zasadniczym celem jest czynne i skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz wspieranie rodziny zagrożonej przemocą domową.

1. Zagadnienia teoretyczne

Nie bez przyczyny podkreśla się, że rodzina jest grupą pierwotną. Jednostka rodzi się w rodzinie i ta przynależność ma kluczowe znaczenie dla jej rozwoju, ale też stawia przed rodzicami szereg wyzwań i zadań, które należy realizować.

Dziecko uczy się zachowań społecznych, sposobu prawidłowej komunikacji, kształtuje swoją osobowość, tożsamość, nabiera przekonań o świecie, uczy się wartości, sposobów osiągania różnych celów i sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko czuje się bezpiecznie, ma poczucie stabilizacji, jest pewne siebie, otwarte, chętnie podejmuje aktywność, przy czym jest wytrwałe ponieważ zna sposoby postępowania, możliwości osiągania wyznaczonych sobie celów oraz pokonywania trudności.

Konstytucja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych podkreśla, że ze względu na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową dziecko wymaga szczególnej opieki i troski.

Atmosfera, w jakiej toczy się wychowanie oraz ogół środków wychowawczych, a także sposób odnoszenia się do dziecka tworzą styl wychowania. Możemy wyróżnić trzy podstawowe style wychowania:

- *styl liberalny* - najkrócej można opisać ten styl twierdzeniem, że rodzice pozwalają dziecku na zbyt dużą swobodę. Dziecko samo podejmuje decyzje, za co także ponosi odpowiedzialność. Poza tym, że dziecko uczy się dużej samodzielności i niezależności. Styl liberalny może okazać się krzywdzący ponieważ często sprawia, że dzieci czują jakby nie miały wsparcia rodziców, nie są pewne swoich działań, nikt nie utwierdza ich w słuszności podejmowanych działań ani nie chroni przed niebezpieczeństwami wynikającymi z błędnych decyzji. Dziecko może czuć bezradność i powierzchownie traktować normy i wartości;
- *styl demokratyczny* - okazuje się być najkorzystniejszy dla rozwoju dziecka i funkcjonowania rodziny. Obie strony współpracują i razem podejmują decyzje, które są wynikiem rozmów i kompromisów. Rodzic uczy dziecko jak podejmować decyzje, jakimi wartościami się kierować, a w razie niepowodzeń dziecko zawsze może liczyć na wsparcie rodzica i doradzić się w trudnych sytuacjach. Rodzic jest opiekuńczy, wrażliwy na potrzeby i możliwości dziecka, wspiera jego rozwój, jest konsekwentny i potrafi wyznaczyć granice;
- *styl autokratyczny* - styl, który ma charakter konserwatywny i jest oparty na autorytecie przemocy. Charakteryzuje się tym, że opinia rodzica jest zawsze najważniejsza, zdanie dziecka często nie jest brane pod uwagę. Nieprawidłowa postawa może prowadzić do lęku

przed wypowiedzeniem własnej opinii, nadmiernej uległości, wywoływać bezradność lub rodzić frustrację i agresję.

Rodzina, która nie potrafi sprostać obowiązkom wobec dzieci oraz nie pozwala na zaspokojenie potrzeb, które są niezbędne do prawidłowego rozwoju określana jest mianem rodziny dysfunkcyjnej. Dziecko żyjące w takiej rodzinie narażone jest na poczucie zagrożenia, ma poczucie winy, czuje się odpowiedzialne za zaistniałą sytuację, przy czym jest bezradne, ponieważ nie wie jak sobie poradzić z problemem przemocy oraz do kogo zwrócić się o pomoc, ponieważ to rodzice jako najbliższe osoby zawiedli.

Jak wspomniano we wstępie należy podejmować odpowiednie działania i stosować wskazane dla sytuacji środki, aby zapobiec konieczności podejmowania działań interwencyjnych, kiedy niekorzystne zjawisko już powstanie lub rozwinie się i wyrządzi szkody. Zapobieganie przemocy w rodzinie można prowadzić na trzech poziomach/płaszczyznach postępowania:

- *pierwszy poziom* - dotyczy przemian fundamentalnych. Celem zadań profilaktycznych jest zmniejszenie liczby przypadków przemocy w rodzinie m.in. poprzez podejmowanie prób eliminacji tych stereotypów dotyczących życia społecznego, które usprawiedliwiają stosowanie przemocy, poprzez pokonywanie bariery izolującej ofiary przemocy od społeczności lokalnej i edukowanie społeczeństwa w zakresie postaw dyskryminacyjnych,

- *drugi poziom* - polega na przewidywaniu, rozpoznawaniu i nazywaniu czynników ryzyka, które mogą sprzyjać powstawaniu zjawiska przemocy w rodzinie. Umiejętność rozpoznawania tych czynników, określenia ich źródeł i następstw, przez osoby zajmujące się omawianym zjawiskiem, pozwala efektywniej i sprawniej reagować na sytuacje kryzysowe i nie dopuścić do powstania i rozwoju konfliktu,

- *trzeci poziom* - dotyczy opanowania przemocy, podjęcia leczenia i dalszego kontrolowania. Adresatami działań podejmowanych na tym poziomie są rodziny, w których to niebezpieczne zjawisko już powstało. Odpowiednie instytucje i osoby powinny podjąć więc wszelkie działania i wykorzystać możliwe środki tak, aby obniżyć ryzyko występowania fizycznych i psychicznych urazów i aby w przyszłości zjawisko przemocy nie występowało.

Celem postępowań profilaktycznych jest dostosowanie działań do grupy odbiorców, przydzielonych ze względu na stopień przynależności do grupy ryzyka. Literatura pozwala wyodrębnić również trzy poziomy:

- *profilaktyka pierwszorzędowa* – adresatami są grupy niskiego ryzyka. Na jednostki oddziałuje się poprzez promocję zdrowia, informowanie o sposobach eliminacji patologii społecznych, naukę i rozwijanie różnorodnych umiejętności niezbędnych w pokonywaniu codziennych trudności oraz umiejętności radzenia sobie z emocjami, które tym trudnym sytuacjom towarzyszą. To także popularyzacja wiedzy szczegółowej o zjawisku przemocy, sposobach rozpoznawania czynników ryzyka i nauka umiejętności przeciwdziałania tym sygnałom;
- *profilaktyka drugorzędowa (inaczej wtórna)* – adresatami jest zwiększona grupa ryzyka tj. grupa osób przejawiających pierwsze objawy dysfunkcji. Profilaktykę wtórną stosuje się aby minimalizować lub usunąć doznane urazy i krzywdy w związku ze stosowaniem przemocy, także poprzez zapobieganie rozwojowi tego zjawiska i czasu jego trwania oraz tworzenie warunków, które sprzyjają zaprzestaniu stosowania przemocy przez sprawcę;
- *profilaktyka trzeciorzędowa* – adresatami jest grupa wysokiego ryzyka tj. grupa osób, w której problem już się rozwinął. Działania prowadzone są przez specjalistów i powinny być skierowane na zablokowanie rozwoju przemocy niszczącej instytucję rodziny oraz przerwanie dokonywania aktów przemocy i udzielenie bezpośredniej pomocy ofiarom.

2. Cel programu

Celem realizacji Programu jest zwiększenie skuteczności udzielanej pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym oraz dotkniętym przemocą w rodzinie z terenu Powiatu Średzkiego poprzez cele szczegółowe:

Cel 1: Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich poprzez zwiększanie świadomości na temat negatywnych skutków płynących ze stosowania przemocy.

- Cel 2: Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w prawidłowym pełnieniu ról społecznych.
- Cel 3: Zwiększenie świadomości społecznej oraz zaangażowania społeczeństwa w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Cel 4: Upowszechnienie informacji o instytucjach pomocowych.
- Cel 5: Upowszechnianie wiedzy na temat oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Niniejszy program adresowany jest do:

- rodzin dotkniętych przemocą oraz zagrożonych zjawiskiem przemocy,
- dzieci wychowujących się w rodzinach dotkniętych przemocą oraz rodzinach zagrożonych przemocą,
- dzieci będących ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie,
- rodzin niewydolnych opiekuńczo - wychowawczo, niezaradnych życiowo,
- dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- przedstawicieli instytucji i służb wspierających dziecko i rodzinę oraz działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- społeczności lokalnej.

Zakłada się, że realizacja podstawowego założenia Programu, jakim jest profilaktyka w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie, przyniesie przewidziane korzyści i skala zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Średzkim zostanie zmniejszona. W efekcie będzie można zaobserwować:

- zwiększenie świadomości i wzrost wiedzy rodzin na temat prawidłowych metod wychowawczych,
- poprawę funkcjonowania rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- wzrost świadomości społecznej w zakresie możliwości uzyskania pomocy i wsparcia ze strony różnych instytucji,
- zmianę postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,

- zwiększenie świadomości wśród mieszkańców Powiatu Średzkiego na temat zapobiegania przemocy w rodzinie.

3. Realizatorzy programu

Koordynatorem oraz realizatorem Programu profilaktycznego mającego na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021 – 2026, wyznacza się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej.

Natomiast partnerami będą jednostki powiatowe oraz wydział Starostwa Powiatowego w Środzie Śląskiej, a także szkoły gminne, które wyrażą chęć zawarcia stosownego porozumienia cele współrealizacji tegoż programu.

Proponowani partnerzy:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Środzie Śląskiej
2. Powiatowy Zespół Szkół nr 1 w Środzie Śląskiej
3. Powiatowy Zespół Szkół nr 2 w Środzie Śląskiej
4. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Środzie Śląskiej
5. szkoły gminne, które przystąpią do realizacji programu

Program zostanie przekazany poszczególnym partnerom, którzy wyrażą chęć zaangażowani się w jego realizację, celem podjęcia określonych działań. Ma on charakter otwarty i może być systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb.

4. Monitoring i ewaluacja programu

Nieodzownym elementem towarzyszącym wdrażaniu Programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Monitorowanie przebiegu realizacji Programu będzie odbywać się w oparciu o zgłaszane informacje od podmiotów zaangażowanych w jego realizację. W związku z tym, zadania zawarte w Programie mogą zmieniać się w miarę potrzeb czy też w wyniku prowadzonej ewaluacji, która ma na celu dostosowanie Programu do możliwości prawnych partnerów. Natomiast realizacja poszczególnych zadań Programu uzależniona będzie od posiadanych środków finansowych.

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**

ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska

tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

CZEŚĆ IV

Powiatowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021-2026

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	str. 53
2. Podstawa prawna	str. 54
3. Założenia Programu	str. 55
4. Miejsce i czas realizacji Programu	str. 56
5. Adresaci Programu	str. 57
6. Realizatorzy i partnerzy Programu	str. 57
7. Monitoring i ewaluacja Programu	str. 58
8. Źródło finansowania	str. 58
9. Spodziewane efekty realizowanych działań	str. 58

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Środzie Śląskiej**

ul Wrocławska 2, 55-300 Środa Śląska
tel: 71 396 89 62 e-mail: pcpr@powiat-sredzki.pl www.pcpr.powiat-sredzki.pl

1. Wstęp

Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie formułuje zadania dla instytucji samorządowych i państwowych w celu zwalczania i zapobiegania zjawisku przemocy, co jeszcze do niedawna było problemem marginalizowanym. Nadrzędnym, wspólnym celem działań instytucji jest zmniejszenie rozmiarów przemocy, pomoc i wsparcie osób uwikłanych w ten proces.

Podstawowe kryteria, na podstawie których rozpoznaje się przemoc w rodzinie to: intencjonalność, dysproporcja sił, naruszanie godności i praw, powodowanie cierpienia i szkód. Przemoc w rodzinie może mieć postać:

- **przemocy fizycznej** np. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy,
- **przemocy psychicznej** np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.,
- **przemocy seksualnej** np. wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
- **przemocy ekonomicznej** np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny (zaniedbanie).

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie należy do zadań własnych Powiatu. Zadaniem Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021-2026 jest wprowadzenie w życie działań mających na celu podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także upowszechnienie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy, zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie. Program jest kontynuacją działań podjętych w ramach realizacji Programu na lata 2011-2020.

2. Podstawa prawna

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021-2026 oparty jest przede wszystkim na założeniach:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne

– rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta"

– rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie.

Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Do zadań powiatu należy w szczególności:

1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,

2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,

3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,

4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,

2) **opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.**

3. Założenia programu

Podstawowym założeniem Programu jest zwiększenie skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez zapewnienie wsparcia i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych osobom stosującym przemoc w rodzinie.

Osoby doświadczające przemocy w rodzinie powinny mieć zapewnioną profesjonalną i specjalistyczną pomoc, m.in. psychologiczną i prawną. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie będzie możliwe dzięki wzmocnieniu kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kolejnym, ważnym założeniem Programu jest szeroko rozumiana profilaktyka i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie oraz jej przyczyn i skutków poprzez poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym mieszkańców Powiatu Średzkiego oraz zainteresowanych służb.

Ponadto istotne jest promowanie w programie profilaktycznym i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych bez stosowania przemocy.

Wobec powyższych założeń Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021-2026 jest konieczny, a jego realizacja przyczyni się do zwiększenia świadomości społeczności lokalnej o zjawisku przemocy w rodzinie oraz wpłynie na poprawę sytuacji rodzinnej wielu mieszkańców Powiatu Średzkiego.

4. Miejsce i czas realizacji Programu

Zgodnie z wytycznymi dotyczącym programów korekcyjno – edukacyjnych, oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie nie będą prowadzone w miejscu, w których udziela się pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie. Stąd też, na realizację programu korekcyjno – edukacyjnego wykorzystywane zostaną zasoby lokalowe Starostwa Powiatowego w Środzie Śląskiej.

Biorąc pod uwagę przebieg programów korekcyjno – edukacyjnych latach ubiegłych, w których występowały problemy z dotarciem uczestników na spotkania w ramach programu, w dni robocze, zaplanowano, że spotkania grupowe odbywać się będą w soboty.

5. Adresaci Programu

Działania w ramach realizacji Programu skierowane są osób stosujące przemoc, w tym m.in. przemoc psychiczną i fizyczną w kontaktach interpersonalnych obecnych w systemie rodzinnym.

Do programu będą przyjmowane w pierwszej kolejności:

- osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary,
- osoby, które w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie zostały przez sąd zobowiązane do uczestnictwa w programie,
- osoby z pozytywnym wynikiem ukończenia terapii odwykowej,
- osoby pozytywnie rokujące, kończące terapię odwykową,
- osoby, które podjęły indywidualną decyzję uczestnictwa w programie ze względu na stosowanie różnych form przemocy wobec członków rodziny – ze szczególnym uwzględnieniem warsztatów dla rodziców i opiekunów stosujących przemoc wobec dzieci,
- osoby objęte procedurą „Niebieskiej Karty”, kierowane do udziału w programie przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

6. Realizatorzy i partnerzy Programu

Program przewiduje współpracę lokalnych samorządów, w tym wielu instytucji i służb, które działają w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podjęte na jego podstawie działania mają przyczynić się do zwiększenia skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a w konsekwencji do poprawy sytuacji rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zapobiegania występowaniu tego zjawiska. Realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej.

Do Programu włączone zostaną bezpośrednio lub pośrednio, na zasadzie współpracy następujące służby i instytucje: Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Średzkiego, Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno –Pedagogicznych, szkoły, Prokuratura Rejonowa w Środzie Śląskiej, Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej oraz Jaworze,

Komenda Policji w Środzie Śląskiej, placówki służby zdrowia, społeczność lokalną, organizacje pozarządowe, media.

7. Monitoring i ewaluacja Programu

Ewaluacja odbywać się będzie poprzez zbieranie, analizę oraz interpretację danych zebranych podczas monitoringu. Celem takich działań będzie ogólna ocena wartości Programu, która powinna dostarczyć informacji na temat jego trafności, skuteczności i efektywności.

Uzyskane informacje przydatne będą przy planowaniu dalszych działań związanych z realizacją Programu.

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie corocznego sprawozdania.

8. Źródło finansowania

Środki finansowe na działania określone w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021-2026 pozyskiwane będą z pozyskiwane z budżetu państwa.

9. Spodziewane efekty realizowanych działań

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- zwiększenie społecznej świadomości w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- zmianę postaw społeczności lokalnej wobec przemocy w rodzinie,
- pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy w rodzinie
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą,
- rozwój systemu współpracy między instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program stanowi dokument otwarty i elastyczny. Oznacza to, że może podlegać modyfikacjom na skutek zmieniającej się rzeczywistości, rozeznaczonych potrzeb mieszkańców Powiatu Średzkiego oraz wymogów prawny.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Artur Bogucki